

Branchebeschrijving Vervoer, Opslag en Communicatie

Robbert de Ruijter, Marcel van der Geest

Publicatiedatum CBS-website: 27 januari 2010

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
**	= nader voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2008–2009	= 2008 tot en met 2009
2008/2009	= het gemiddelde over de jaren 2008 tot en met 2009
2008/'09	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2008 en eindigend in 2009
2006/'07–2008/'09	= oogstjaar, boekjaar enz., 2006/'07 tot en met 2008/'09

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Grafimedia

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

Inhoud

1. Inleiding	4
2. De bedrijfstak Vervoer, Opslag en Communicatie	5
2.1 Verdeling over vervoerstypen	5
2.2 Aantal bedrijven	7
2.3 Faillissementen	7
3. Ontwikkelingen per subbranche	8
3.1 Vervoer over land	8
3.2 Vervoer over water	9
3.3 Vervoer door de lucht	10
3.4 Dienstverlening voor het vervoer	10
3.5 Post en telecommunicatie	11
 Bijlage A Standaard Bedrijfsindeling Vervoer, Opslag en Communicatie	 13
Bijlage B Aantal bedrijven per branche	13
Bijlage C Aantal faillissementen per subbranche	13

1. *Inleiding*

Nederland kent een lange historie op het gebied van vervoer. Eeuwen geleden wist de Verenigde Oost-Indische Compagnie al een groot deel van de handel met Azië te veroveren op de andere Europese landen. De bedrijfstak Vervoer, Opslag en Communicatie, ofwel de transportsector, speelt nog altijd een belangrijke rol in de Nederlandse economie: hij draagt voor bijna 7 procent bij aan het bruto binnenlands product (bbp). Bij de ruim 29 duizend bedrijven in de sector werken circa 450 duizend mensen.

Nederland im- en exporteert veel goederen, maar ook de door- en wederuitvoer hebben een belangrijke plaats in de economie. De centrale ligging binnen Europa maakt Nederland tot een gewilde vestigingsplaats voor (Europese) distributiecentra. Ook de zeehavens van Rotterdam en Amsterdam, de luchthaven Schiphol en de goede verbindingen met het achterland dragen eraan bij dat Nederland vaak 'Nederland handelsland' of 'Gateway to Europe' wordt genoemd.

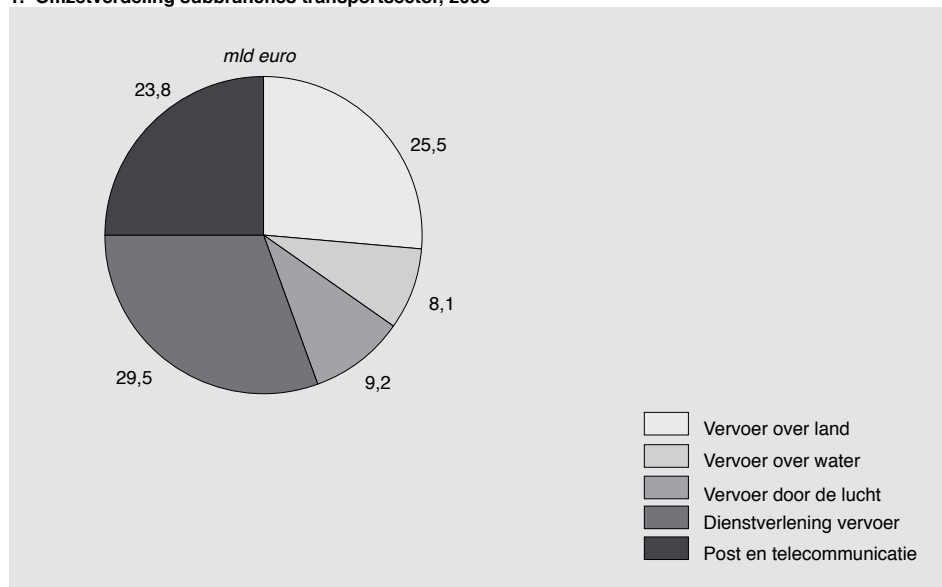
Deze publicatie geeft een beschrijving van de bedrijfstak Vervoer, Opslag en Communicatie op basis van cijfers over de periode 2006–2008. In hoofdstuk 2 wordt een totaalbeeld geschetst en komt de ontwikkeling van het aantal bedrijven en faillissementen aan bod. Hoofdstuk 3 gaat in op de financieel-economische ontwikkelingen per subbranche.

2. De bedrijfstak Vervoer, Opslag en Communicatie

In 2008 bedroeg de omzet van de bedrijfstak Vervoer, Opslag en Communicatie ruim 96 miljard euro¹⁾. Daarmee droeg de transportsector 6,6 procent bij aan het bbp. Als gevolg van de recessie viel de omzetgroei in 2008 met 1,2 procent aanzienlijk lager uit dan in 2007, toen deze nog ruim 6 procent bedroeg.

De transportsector omvat vijf branches: Vervoer over land, Vervoer over water, Vervoer door de lucht, Dienstverlening voor het vervoer en Post en telecommunicatie. Deze branches zijn weer onderverdeeld in subbranches (zie bijlage). De branche Dienstverlening voor het vervoer genereerde in 2008 met 29 miljard euro de meeste omzet, gevolgd door Vervoer over land met een omzet van ruim 25 miljard euro.

1. Omzetverdeling subbranches transportsector, 2008

2.1 Verdeling over vervoerstypen

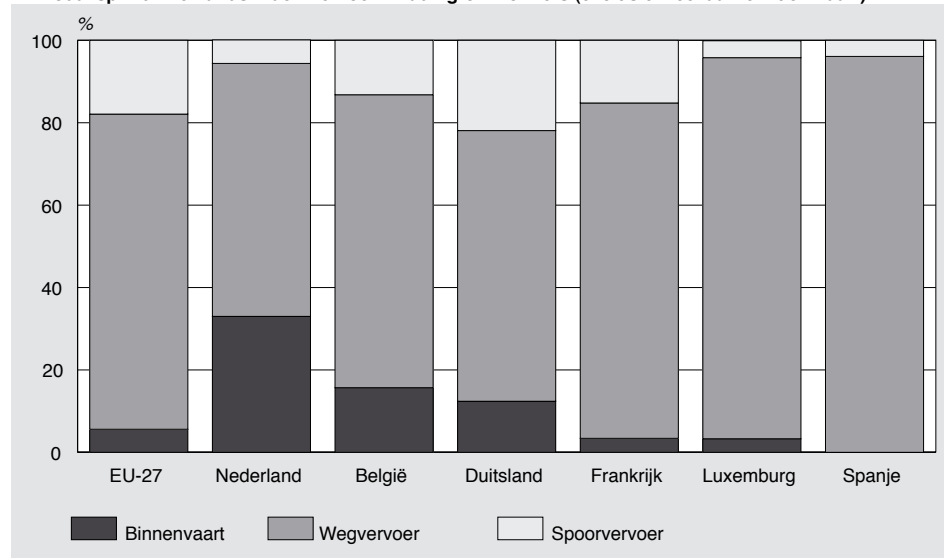
Van de vracht die binnen Nederland wordt vervoerd, komt ruim 61 procent op conto van het wegvervoer. De spoorwegen nemen bijna 6 procent van de ladingtonkilometers voor hun rekening en de binnenvaart 33 procent. Van alle landen in de Europese Unie transporteert Nederland relatief de meeste vracht via zijn binnenwateren. Ter vergelijking: het aandeel van de binnenvaart bedraagt in België 16 procent en in Duitsland 12 procent.

Na Finland en Duitsland heeft Nederland het uitgebreidste vaarwegennet van de Europese Unie. Ons land beschikt over ruim 6 duizend kilometer aan vaarwegen, waaronder de Waal, het Amsterdam-Rijnkanaal en de Schelde-Rijnverbinding. Deze vaarwegen worden ook intensief benut: van alle EU-landen transporteert Nederland de meeste goederen via de binnenwateren.

De concurrentie tussen de verschillende vervoerstypen wordt steeds groter. Bedrijven proberen marktaandeel te winnen op andere vervoerstypen door meer specialistisch vervoer aan te bieden, zoals geconditioneerd vervoer en containervervoer per binnenvaartschip of spoor.

¹⁾ De omzetniveaus voor het jaar 2008 zijn berekend door de omzetcijfers van de Productiestatistiek Transport 2007 te extrapoleren aan de hand van de jaarontwikkeling uit de Korte termijnstatistiek Transport 2008.

2. Modal split binnenlands vrachtvervoer in ladingtonkilometers (exclusief zeevaart en luchtvaart)

Bron: Eurostat 2009.

3. Vaarwegen in Nederland, 2009

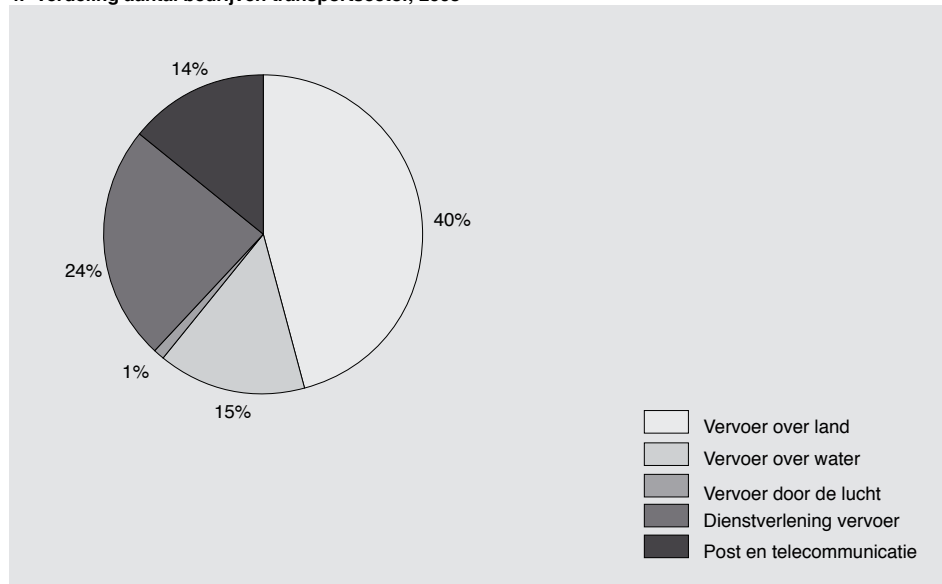

Bron: Rijkswaterstaat DVS, Kadaster en het CBS.

2.2 Aantal bedrijven

In 2008 telde de transportsector ruim 29 duizend bedrijven (zie bijlage B). Vooral het goederenwegvervoer was daar debet aan. Daarvan was bijna de helft actief in de branche Vervoer over land. De branche Vervoer door de lucht telde met slechts 250 het kleinste aantal actieve bedrijven.

4. Verdeling aantal bedrijven transportsector, 2008

De branche Vervoer over land is de grootste werkgever binnen de transportsector. Vooral de subbranche Goederenvervoer over de weg, die uit veel kleine bedrijven bestaat, speelt daarin een belangrijke rol. Het aantal goederenwegvervoerders is sterk toegenomen. Dat komt vooral door een stijging van het aantal zogenoemde eigen rijders, die zowel eigenaar als chauffeur zijn en met één vrachtwagen goederen vervoeren.

2.3 Faillissementen

De afgelopen jaren verliep het aantal faillissementen in de transportsector vrij grillig. Nadat het in 2007 met 40 procent was gedaald ten opzichte van 2006, steeg het aantal faillissementen in 2008 met ruim 20 procent tot 270. In het laatste kwartaal van 2008 verdubbelde het aantal faillissementen zelfs ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder.

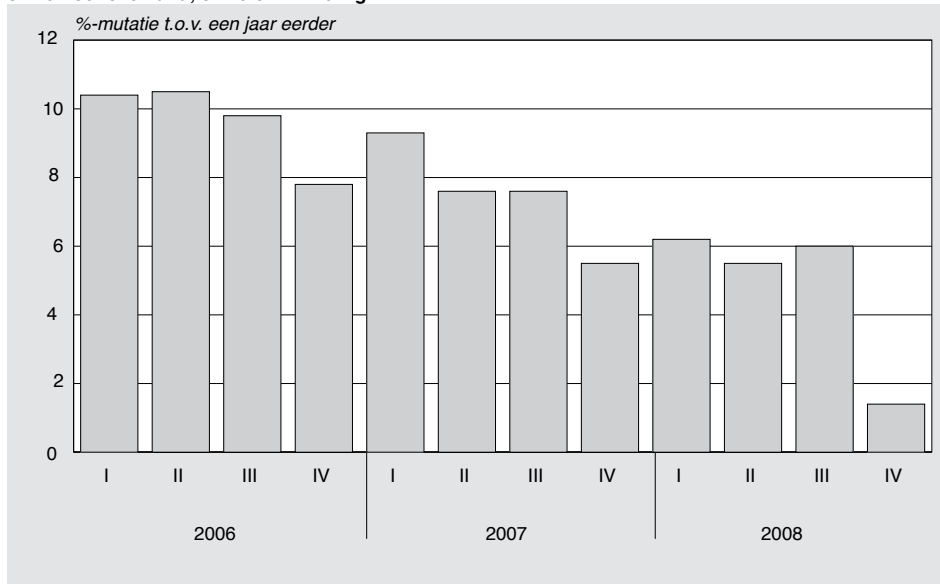
Voorals in de subbranche Goederenvervoer over de weg steeg het aantal faillissementen fors (zie bijlage C). Belangrijke oorzaken hiervoor waren de sterke terugval van de vraag naar vervoerscapaciteit, onder andere door een afname van de handel en het aantal orders in de bouw en de industrie. Ook de toenemende concurrentie vanuit Oost-Europa, de hogere dieselprijs en het gedaalde consumenten- en producentenvertrouwen speelden een rol.

3. Ontwikkelingen per subbranche

3.1 Vervoer over land

De branche Vervoer over land had in 2008 een omzet van ruim 25 miljard euro. Dat is bijna 5 procent meer dan in 2007. De branche droeg in 2008 ruim 2 procent bij aan het bbp. Dat is een derde van de toegevoegde waarde van de gehele bedrijfstak.

5. Vervoer over land; omzetontwikkeling

Vervoer over land omvat acht subbranches (zie bijlage A). Zes daarvan betreffen vervoer over de weg, met als grootste subbranche het goederenvervoer over de weg. Ook verschillende vormen van personenvervoer – waaronder bus-, tram- en metrovervoer, taxi-, groeps-, toer- en ongeregeld vervoer – vallen onder het vervoer over de weg. Binnen de branche Vervoer over land worden daarnaast het spoorvervoer en vervoer via pijpleidingen onderscheiden.

Binnen Vervoer over land heeft het goederenvervoer over de weg een omzetaandeel van circa 80 procent. In 2008 steeg de omzet van het goederenwegvervoer met 4,3 procent. Dat is aanzienlijk minder dan voorgaande jaren: in 2007 bedroeg de omzetgroei nog bijna 8 procent. In het vierde kwartaal van 2008 kromp de groei zelfs naar minder dan 1 procent. Deze krimp is toe te schrijven aan een sterke teruggang van de vraag naar vervoerscapaciteit, onder andere door een afname van de handel en het aantal orders in de bouw en de industrie.

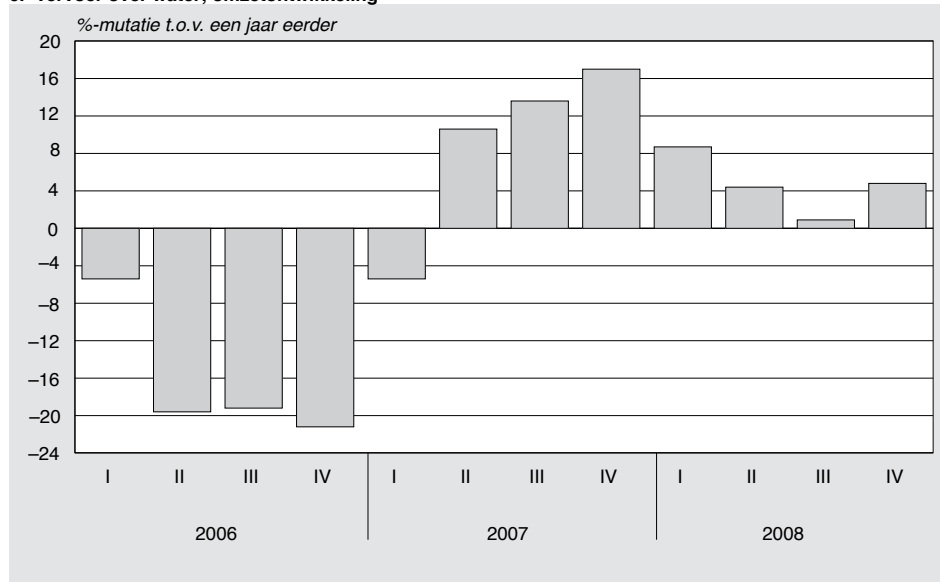
Het goederenvervoer over de weg kent veel kleine bedrijven, relatief lage investeringskosten en winstmarges en een internationaal karakter. Daarnaast is deze subbranche behoorlijk conjunctuurgevoelig. Het werk is arbeidsintensief en in vergelijking met andere branches zijn de arbeidskosten hoog en de arbeidsproductiviteit laag. Verreweg de meeste bedrijven zijn gevestigd in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland, Noord-Brabant, Gelderland en Limburg. Daarin is de vervoersas terug te zien, die ruwweg van Rijnmond naar Duitsland loopt.

3.2 Vervoer over water

De omzet van de branche Vervoer over water bedroeg in 2008 circa 8,1 miljard euro. Dat is 0,3 procent van het bbp. In 2008 steeg de omzet met bijna 5 procent ten opzichte van 2007. In 2007 steeg de omzet flink, met bijna 9 procent ten opzichte van 2006²⁾.

²⁾ De cijfers over het jaar 2006 geven een vertekend beeld vanwege de herstructurering van een grote onderneming.

6. Vervoer over water; omzetontwikkeling

Vervoer over water omvat de zeevaart en de binnenvaart. Drie kwart van de omzet komt voor rekening van de zeevaart; een kwart op conto van de binnenvaart. Binnen de zeevaart genereren tank- en vrachtaart ongeveer 90 procent van de omzet. De overige 10 procent is afkomstig van de passagiersvaart, veerdiensten en de sleepvaart. Ook voor de binnenvaart zijn tank- en vrachtaart de belangrijkste activiteiten, maar het aandeel daarvan is met 70 procent van de omzet kleiner dan in de zeevaart.

Van alle landen in de Europese Unie vervoert Nederland de meeste goederen via zijn binnenlandse wateren. In 2006 ging het om 318 miljoen ton, ofwel ruim 30 procent van het totale Nederlandse goederenvervoer (exclusief zee- en luchtvaart).

Na Finland en Duitsland heeft Nederland het meest uitgebreide vaarwegennet van de Europese Unie. De ruim 6 duizend kilometer aan vaarwegen bieden goede en economisch aantrekkelijke transportmogelijkheden voor zowel personen als goederen. Het aandeel van de binnenvaart is dan ook ruim twee keer zo groot als in België en Duitsland. In Duitsland, dat na Nederland het meeste goederentransport over water kent, vervoerde de binnenvaart in 2006 243 miljoen ton, ofwel 12 procent van de totaal vervoerde vracht.

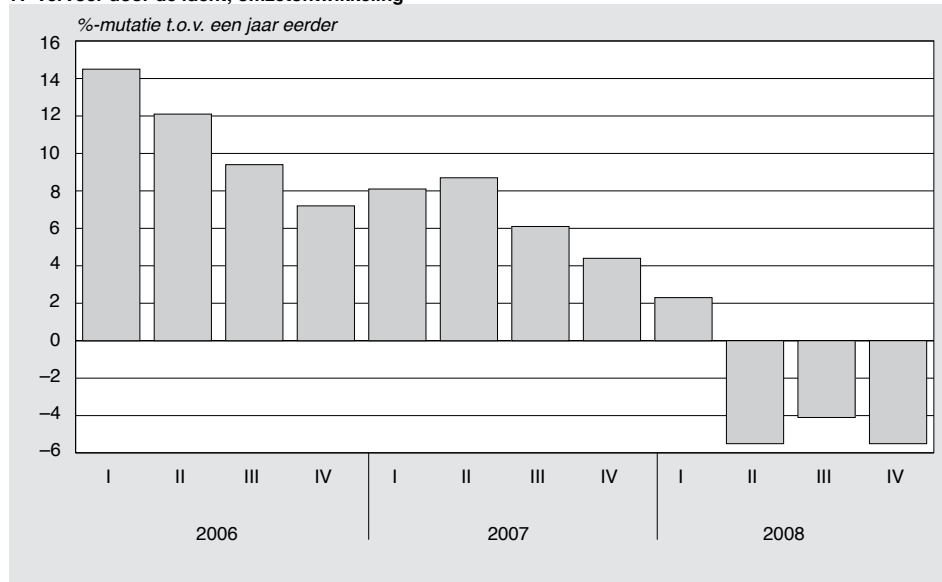
Binnen het Vervoer over water zijn veel kleine bedrijven actief, maar ook wereldmarktleiders. Zeevaartbedrijven generen over het algemeen meer omzet dan binnenvaartbedrijven, terwijl in de binnenvaart meer mensen werken. Het bedrijfsresultaat uitgedrukt als percentage van de totale opbrengsten bedroeg in 2007 circa 14 procent in de zeevaart. In de binnenvaart was dit aandeel 21 procent. De hoogte van laatstgenoemd aandeel kan worden verklaard, doordat in de binnenvaart vaak sprake is van meewerkende eigenaren. Dit vertekent, omdat het bedrijfsresultaat hier ook nog de kosten voor eigen onderhoud bevat.

3.3 Vervoer door de lucht

De branche Vervoer door de lucht had in 2008 een omzet van 9,5 miljard euro. Dat is ruim 3 procent minder dan in 2007. De afgelopen jaren kende de branche juist omzetstijgingen van 7 tot 11 procent op jaarbasis. Door de economische crisis zijn bedrijven wereldwijd op kosten gaan besparen en dit merkten de luchtvaartmaatschappijen zeer snel. Vooral de bezettingsgraad van de *business class* kwam bij veel bedrijven onder druk te staan. Bovendien nam het vrachtvervoer vanaf het vierde kwartaal zeer fors af door de abrupte, enorme terugval in de wereldhandel en export. Het vervoer door de lucht bedroeg in 2008 0,3 procent van het bbp.

Het aantal bedrijven in de branche Vervoer door de lucht is klein, maar het economisch belang ervan groot. Een beperkt aantal grote bedrijven bepaalt het economische en het

7. Vervoer door de lucht; omzetontwikkeling

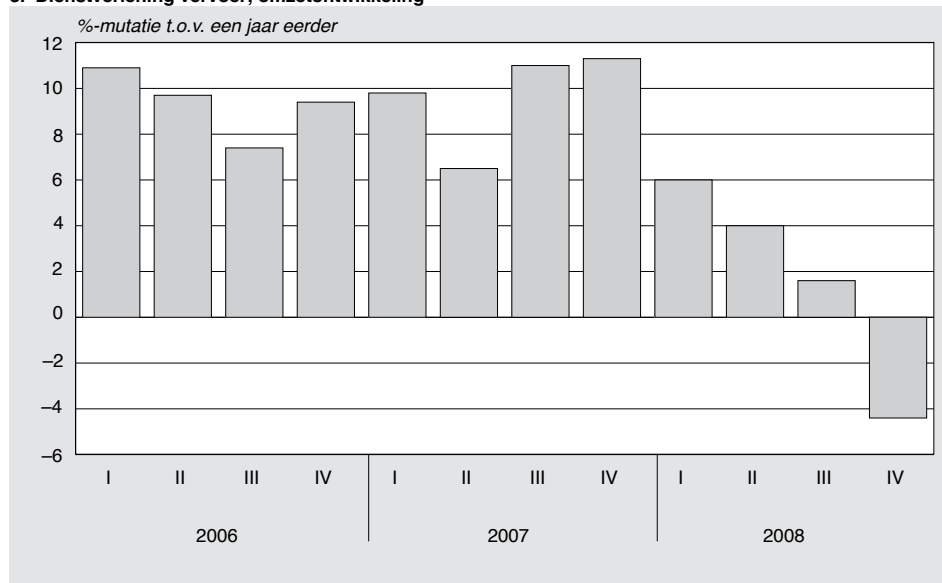
werkgelegenheidsbeeld binnen de branche. Vervoer van passagiers is in de luchtvaart veruit de belangrijkste activiteit. Hiermee wordt ruim de helft van de totale omzet behaald, op grote afstand gevolgd door het vrachtvervoer. Op de derde en vierde plaats staan charteractiviteiten van respectievelijk passagiers- en vrachtvervoer.

De loonkosten in de branche zijn de hoogste van de gehele transportsector, doordat in de luchtvaart relatief veel hoogopgeleid personeel werkt. Vanwege de nabijheid van luchthaven Schiphol zijn de meeste bedrijven in de provincie Noord-Holland gevestigd. Daarna volgen Zuid-Holland, met Rotterdam Airport, en Noord-Brabant, met luchthaven Eindhoven.

3.4 Dienstverlening voor het vervoer

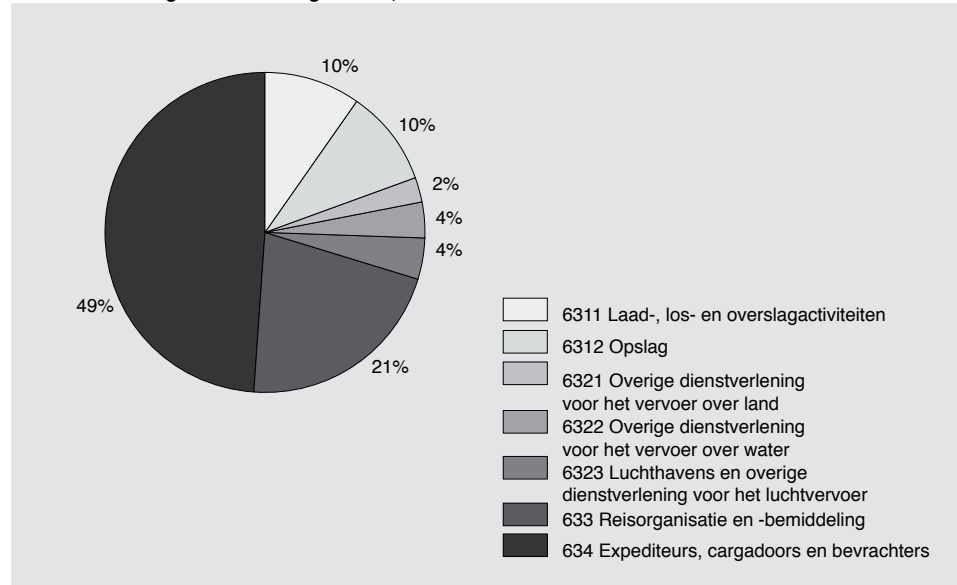
De branche Dienstverlening voor het vervoer had in 2008 een omzet van ruim 29 miljard euro. Dat is de hoogste in de transportsector en 1,6 procent meer dan in 2007. Daarmee was de groei aanzienlijk kleiner dan die in de voorgaande jaren. In 2007 steeg de omzet nog met circa 10 procent ten opzichte van 2006. In 2008 omvatte Dienstverlening voor het Vervoer 1,6 procent van het bbp.

8. Dienstverlening vervoer; omzetontwikkeling

Binnen Dienstverlening voor het vervoer genereren de expediteurs het grootste omzetaandeel, gevolgd door het reiswezen. In tegenstelling tot de andere subbranches richt het reiswezen zich op consumenten.

9. Omzetverdeling dienstverlening vervoer, 2008

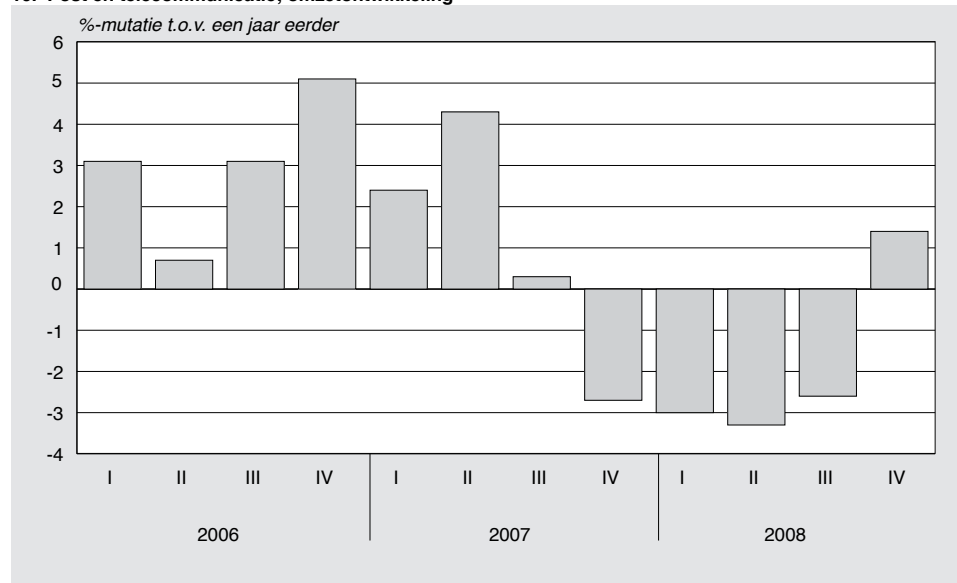

3.5 Post en telecommunicatie

De branche Post en telecommunicatie was in 2008 goed voor een omzet van bijna 24 miljard euro. Dat is bijna 2 procent minder dan in 2007³⁾. Het aandeel in het bbp bedroeg 2,2 procent.

De branche Post en telecommunicatie bestaat uit twee subbranches: post en telecommunicatie. De subbranche post omvat onder meer nationale en lokale postdiensten en koeriersdiensten (bestel-, bezorg- en afhaaldiensten). Onder de subbranche telecommunicatie vallen onder meer kabeltelevisiebedrijven, internetproviders en telefoniebedrijven. Het aantal bedrijven in de branche is in de periode 2006–2008 gegroeid. Ook is het aantal zelfstandigen, vooral onder koeriersdiensten, sterk toegenomen. In de branche zijn veel deeltijders werkzaam.

10. Post en telecommunicatie; omzetontwikkeling

³⁾ Vanwege geheimhoudingsverplichtingen kunnen in deze paragraaf geen afzonderlijke cijfers worden gepresenteerd over post- en telecommunicatie-activiteiten.

Tot midden jaren negentig viel Post en telecommunicatie onder de verantwoordelijkheid van de Nederlandse staat. De markt was daardoor overzichtelijk; enkele nationale bedrijven boden post- en telefoniediensten aan tegen vaste tarieven. De liberalisering midden jaren negentig heeft de markt echter radicaal veranderd en deze tot één van de meest dynamische markten van het bedrijfsleven gemaakt. Nieuwkomers tornden en tornen aan oude monopolies en traditionele partijen moesten hun volle gewicht gebruiken om hun positie te behouden. Daarnaast stapten bedrijven in andere markten: postdiensten breidden uit met logistieke diensten en telefoniebedrijven zijn internet- en televisiediensten gaan aanbieden. Ook de opkomst van mobiele telefonie en breedbandinternet hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van de branche. Als gevolg hiervan werden producten en diensten in hoog tempo vernieuwd. Telecommunicatie is sneller en flexibeler geworden, tegen lagere tarieven. Vaste telefonie heeft daarbij marktaandeel verloren aan mobiele telefonie.

Bijlage A
Standaard Bedrijfsindeling '93 Vervoer, Opslag en Communicatie

SBI	Brancheomschrijving
60	Vervoer over land
6010	Vervoer per spoor
60211	Openbaar personenvervoer over de weg
60212	Geregeld besloten personenwegvervoer over de weg
6022	Ongeregeld personenvervoer per taxi
6023	Ongeregeld personenvervoer per autobus
60241	Verhuisvervoer
60242	Goederenvervoer over de weg (geen verhuisvervoer)
6030	Vervoer via Pijpleidingen
61	Vervoer over water
61101	Vracht- en tankvaart (zeevaart)
61102	Passagiersvaart, veerdiensten en sleepvaart (zeevaart)
61201	Vrachtvaart (binnenvaart)
61202	Tankvaart (binnenvaart)
61203	Sleep- en duwvaart (binnenvaart)
61204	Passagiersvaart en veerdiensten (binnenvaart)
62	Vervoer door de lucht
6200	Vervoer door de lucht
63	Dienstverlening vervoer
63111	Laad-, los- en overslagactiviteiten voor zeeschepen
63112	Laad-, los- en overslagactiviteiten (niet voor zeeschepen)
63121	Opslag in tanks
63122	Opslag in koelhuizen e.d.
63123	Opslag (geen opslag in tanks, koelhuizen e.d.)
6321	Overige dienstverlening voor vervoer over land n.e.g.
6322	Overige dienstverlening voor vervoer over water n.e.g.
6323	Luchthavens en overige dienstverlening voor het vervoer door de lucht n.e.g.
63301	Reisorganisatie
63302	Reisbemiddeling
63303	Informatieverstrekking t.b.v. toerisme en dienstverlening voor het personenvervoer n.e.g.
63401	Expediteurs, cargadoors, bevrachters en andere tussenpersonen in het goederenvervoer
63402	Weging en meting
64	Post en telecommunicatie
6411	Nationale postdiensten
64121	Lokale postdiensten
64122	Koeriersdiensten
6420	Telecommunicatiebedrijven

Bijlage B
Aantal bedrijven in de transportsector per subbranche

	2006	2007	2008
Totaal	27 240	28 215	29 045
Vervoer over land	12 785	13 025	13 445
Vervoer over water	4 205	4 330	4 315
Vervoer door de lucht	230	235	245
Dienstverlening vervoer	6 325	6 665	6 845
Post en telecommunicatie	3 695	3 960	4 195

Bijlage C
Aantal faillissementen in de transportsector per subbranche

	2006	2007	2008
Totaal	373	221	270
Vervoer over land	233	128	164
Vervoer over water	9	11	6
Vervoer door de lucht	1	2	1
Dienstverlening vervoer	89	54	80
Post en telecommunicatie	41	25	19